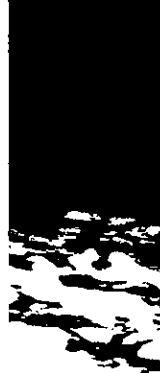

الکل و فراورده‌های آن
در فقه اسلامی

سید حسن وحدتی شبیری

الکل و فراورده‌های آن در فقه اسلامی

سید حسن وحدتی شبیری

- ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
- معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
- تهیه: پژوهشکده فقه و حقوق
- ویراستار: سیدرضا سجادی‌نژاد
- چاپ: باقری
- چاپ اول: تابستان ۱۳۸۹
- شمارگان: ۱۴۰۰ نسخه
- قیمت: ۱۸۰۰ تومان
- عنوان: ۱۲۰؛ مسلسل: ۲۳۹

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: قم، خیابان شهداء (صفائییه)، کوچه آمار، پلاک ۲۲
تلفن و دورنگار: ۷۸۲۲۸۳۳، بخش: قم ۷۸۲۲۸۳۴؛ تهران ۵-۰۲۰۳-۸۸۹۴۰۲۰۳
ص.ب: ۳۷۱۸۵/۳۸۵۸، کدپستی: ۳۷۱۵۶-۱۶۴۳۹

وب سایت: www.isca.ac.ir

پست الکترونیک: nashr@isca.ac.ir

وحدتی شبیری، حسن، ۱۳۴۴ -

الکل و فراورده‌های آن در فقه اسلامی / سید حسن وحدتی شبیری - قم: دفتر تبلیغات
اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده
فقه و حقوق، ۱۳۸۹.

ص. ۱۴۶

۱۸۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-5570-67-0

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. [۱۳۱] - [۱۳۵]، همچنین به صورت زیر نویس.

۱. الکل (فقه). ۲. آشامیدنی‌های الکلی - تحریم (فقه). شراب - فتواها. الف. دفتر تبلیغات

اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده

فقه و حقوق. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی پژوهشگاه علوم

و فرهنگ اسلامی. ج. عنوان.

۲۹۷/۳۲۴

الف ۱/۳ و ۱۹۴/۱ BP

فهرست

۹ سخنی با خواننده
۱۱ یادداشت مؤلف بر چاپ دوم کتاب
۱۳ مقدمه
۲۱ فصل مقدماتی: شناخت الکل
۲۱ الکل و انواع آن
۲۱ الف) الکل متیلیک
۲۲ ب) الکل اتیلیک
۲۳ ویژگی‌های الکل و آثار آن
۲۸ کاربرد الکل
۲۹ روش‌های تهیه الکل
۲۹ الف) روش تخمیر یا فرمانتاسیون
۳۲ ب) روش شیمیایی (یا صنعتی)
۳۵ فصل اول: نجاست خمر و دیگر مشروبات الکلی
۳۵ گفتار نخست: نجاست خمر
۳۶ الف) دلایل نظریه نجاست خمر و ارزیابی آنها
۳۶ ۱. اجماع

- ۳۹..... ۲. کتاب مجید
- ۴۱..... ۳. سنّت (دلیل روایی)
- ۴۵..... ب) دلایل طهارت خمر و ارزیابی آنها
- ۴۷..... ج) راه‌های حلّ تعارض میان روایات
- ۴۸..... ۱. جمع عرفی
- ۴۹..... ۲. اعراض مشهور از روایات طهارت
- ۵۰..... ۳. مخالف بودن روایات طهارت با کتاب مجید
- ۵۱..... ۴. وجود تقیه در روایات طهارت (مرجّح علاجی)
- ۵۳..... ۵. حکومت مکاتبه علی بن مهزیار
- ۵۹..... ۶. وجود عام فوق ذر روایات نجاست
- ۶۴..... گفتار دوم: نجاست دیگر مشروبات الکلی
- ۶۷..... الف) ادلّه نجاست مسکر مایع و نقد آنها
- ۶۷..... ۱. اجماع
- ۶۸..... ۲. کتاب مجید
- ۷۰..... ۳. روایات
- ۷۵..... ب) راه‌های حلّ تعارض میان روایات
- ۷۶..... نتیجه
- ۷۷..... ج) نجاست مسکر جامد
- ۷۷..... ۱. مسکر جامد بالعرض
- ۷۹..... ۲. مسکر جامد بالاصاله
- ۸۱..... ۳. بحث تطبیقی در زمینه مواد مخدّر
- ۸۳..... فصل دوم: الککل و کاربردهای آن از نظر شرع
- ۸۴..... گفتار نخست: بررسی فقهی انواع الککل
- ۸۴..... الف) بررسی فقهی الککل صنعتی

فهرست ۷

۱. مسکر نبودن الککل صنعتی ۸۴
۲. انصراف ادلّه نجاست ۸۵
۳. تعارض روایات و رجوع به قاعده طهارت ۸۷
۴. نگاهی به فتوای فقیهان درباره الککل صنعتی ۹۰
- (ب) بررسی فقهی الککل تخمیری ۹۲
۱. استحاله خمر به الککل ۹۳
۲. نگاهی به فتوای فقیهان درباره الککل تخمیری ۱۰۰
- (ج) بحث تطبیقی ۱۰۱
- نتیجه ۱۰۲
- گفتار دوم: کاربردهای الککل از نظر شرع ۱۰۲
- (الف) تولید، فروش و مصرف الککل از نظر شرع ۱۰۳
۱. تولید و خرید و فروش خمر جهت ساخت الککل ۱۰۳
۲. استفاده از الککل در ضد عفونی کردن پوست ۱۰۵
۳. استنشاق بخارات الککل در آزمایشگاه ۱۰۷
۴. مخلوط کردن الککل با آب ۱۰۸
- (ب) استفاده از الککل در فرایند تولید کالا (تولید، فروش و مصرف) ۱۰۹
- (ج) بحث تطبیقی ۱۲۰
- نتیجه ۱۲۳
- برخی از فتاوی مراجع تقلید درباره موضوع تحقیق ۱۲۴
- فهرست منابع ۱۳۱
- (الف) امامیه ۱۳۱
- (ب) اهل سنت ۱۳۳
- (ج) فرهنگ لغت ۱۳۴
- (د) سایر منابع ۱۳۴

سخنی با خواننده *

پیشرفت خیره‌کننده علوم تجربی در زمینه‌های گوناگون، موضوعاتی جدید را در زندگی فردی و اجتماعی انسان، پدید آورده که چه بسا در صدر اسلام خبری از آنها نبوده است؛ موضوعاتی که شناخت آنها به خبرگی و داشتن اطلاعات کارشناسی و فنی نیاز دارد و چون به گونه مستقیم موضوع احکام شرعی قرار می‌گیرد، برخی فقیهان به دلیل نشناختن آنها به بی‌راهه می‌روند.

بی‌شک اگر فقیه افزون بر استنباط احکام در موضوع نیز متخصص باشد، بیش از آن هنگام، توفیق می‌یابد که احکام را خود استنباط کند و شناخت موضوعات را به متخصص غیر فقیه واگذارد؛ چراکه فقیه با متخصص باید تفاهم داشته باشد و در هر تفاهمی احتمال خطا وجود دارد.

فقیهان در اوضاع کنونی که بر اجتهاد مطلق تکیه می‌کنند، امکان شناخت موضوع را در همه سطوح ندارند، ولی شاید با اجرای طرح تخصصی شدن فقه امکان آن نیز فراهم شود.

مطلب دیگر آنکه راه اجتهاد بنا بر فقه امامیه بر فقیهان بسته نیست. این ویژگی فقه شیعه، دو نتیجه در پی دارد:

نخست آنکه فقیه امکان می‌یابد در نتیجه تلاش‌های پیشینیان بازنگری کند و

گاه به نتایج متفاوت دست یابد؛

دوم آنکه درباره موضوعات نوپیدا از ابزارهایی ویژه بهره‌گیرد و احکام شرعی آنها را استخراج کند. این دو مؤلفه راز ماندگاری و توانمندی فقه امامیه به

شمار می‌رود و فقه پریار شیعه را در گذر زمان از ایستایی و پوسیدگی به دور داشته و آن را جاوید نموده است.

ماده الکل عامل مؤثر خمر به شمار می‌رود که در گذشته، آن را بیشتر به گونه نوشیدنی مصرف می‌کرده‌اند با وجود این، به تدریج آثار تخریبی آن کمتر شد و موارد استفاده فراوانی یافت. از این رو، فقیهان باید این موضوع را بازشناسند تا دغدغه ذهنی مکلفان را بر طرف و تکلیف آنان را روشن سازند.

این نوشتار با بیان تعریفی شایسته از موضوع و بهره‌گیری از ابزارهای فقهی به بررسی تفاوت الکل با خمر می‌پردازد؛ نوشته‌ای استدلالی که زمینه‌ای بهتر برای صدور فتوا فراهم می‌آورد و مقدمه‌ای برای رسیدن به مبانی دقیق‌تر در این عرصه به شمار می‌رود.

اکنون نویسنده پس از گذشت ده سال از انتشار کتاب، بر بخش موضوع‌شناسی مطالبی افزوده و در بخش مباحث فقهی ارجاعات را بیشتر و فتواهای فقیهان معاصر را به صورت گسترده‌ای طرح کرده است.

بی‌شک تلاش ارزشمند محقق ارجمند حجة الاسلام و المسلمین دکتر سیدحسن وحدتی شبیری در اصل پژوهش و این ویرایش، همچنین همراهی و همکاری اساتیدی که در هدایت و تقویت این پژوهش نقش داشته‌اند، اثری قابل استفاده و منبعی ارزنده را پیش روی علاقه‌مندان و پژوهشگران این مباحث قرار داده است. در پایان از تلاش‌های علمی محقق گرامی در حوزه علوم اسلامی به ویژه این کتاب و همه عزیزانی که در فراهم آمدن این پژوهش همکاری کرده‌اند سپاسگزاری و از خداوند متعال، توفیق ایشان را درخواست می‌کنیم.

پژوهشکده فقه و حقوق

فروردین ۱۳۸۹